

Lausunto aiheesta HE 159/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry kiittää pyynnöstä lausua HE 159/2024 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Lausuntomme kohdentuu esityksessä kohtaan **4.1 Keskeiset ehdotukset**.

Oppimisen tuki ja erityisopetus:

SUKOL ry suhtautuu myönteisesti lakiesitykseen, joka parantaa lukio-opiskelijoiden oikeuksia tukiopetukseen ja erityisopetukseen, sillä tämä voisi tarjota monipuolisempia ja joustavampia tukimuotoja kaikille opiskelijoille. Muutokset voisivat parantaa varsinkin niiden opiskelijoiden kieltenoppimisprosessia, joilla on oppimisvaikeuksia tai jotka tarvitsevat enemmän tukea kielten oppimisessa. Toivomme, että lakimuutoksen toteutuksessa otetaan huomioon riittävät resurssit. Kielen oppimisen haasteissa voisi auttaa erityisopettajien ja kieltenopettajien yhteistyö, jonka tehostamiseksi tarvitaan koulutusta. Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista ja lukiolakiin ei saa muotoilla epärealistista koulutuslupausta. Lukion erityisopetus tulee säilyttää tasavertaisesti kaikkien lukio-opiskelijoiden oikeutena riippumatta tuen tarpeen syystä, ja se tulee resursoida niin, että jatkumo on varmistettu. Erityisen merkityksellisenä pidämme myös sitä, että raja aineenopetuksen ja erityisopetuksen välillä säilytetään ja nykyisiä kelpoisuusehtoja kunnioitetaan.

Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä:

Lakiesityksessä ehdotettu rahoituspohjan vahvistaminen alueilla, joilla on vähän opiskelijoita, syrjäisiä koulutuksen järjestäjiä tai vähemmistökieli opetuskielenä, saa kannatusta. Tämä saattaisi edistää erityisesti vähemmistökieliin kuuluvien kieltenopiskelun mahdollisuuksia ja auttaa turvaamaan kielikoulutuksen saavutettavuuden eri puolilla Suomea. Rahoitusta tulisi myös pystyä kanavoimaan kielten opetukseen ja tukipalveluihin syrjäisillä alueilla.

Englanninkielinen lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto:

SUKOL ry suhtautuu varovaisen myönteisesti englanninkielisen ylioppilastutkinnon lisäämiseen osaksi lukiokoulutusta. On kuitenkin otettava huomioon, että englanninkieliseen ylioppilastutkintoon tähtäävä opetus vaatisi uuden, tähän kohdennetun opetussuunnitelman laatimista. Arviossa mainitaan, että kielillisellä ei ole merkittävää vaikutusta. Englanninkielisten opettajien rekrytointi voi olla haastavaa ja mahdollisesti kalliimpaa, varsinkin jos opettajat hankitaan kansainvälisesti tai jos heillä tulee olla vahva englannin kielen taito ja pätevyys. Kysymys opettajien kelpoisuudesta ja kyvystä opettaa englanniksi on englanninkielisen lukiokoulutuksen kannalta keskeinen. Opettajalla on oltava erinomainen englannin kielen taito, ja hänen on saatava antamastaan opetuksesta kielilisiä. Uudistus vaatii suomalaisen opetussuunnitelmaan sopivia englanninkielisiä opetusmateriaaleja, joita ei sellaisenaan ole tarjolla. Englanninkielisen oppimateriaalin hankinta voi olla kallista erityisesti oppikirjojen ja digitaalisten materiaalien osalta. Suomessa oppimateriaalit suunnitellaan pääasiassa suomeksi ja ruotsiksi, joten englanninkielisistä materiaaleista voi syntyä merkittäviä lisäkustannuksia. Opettajia ei voi velvoittaa etsimään, valitsemaan ja muokkaamaan englanninkielisiä oppimateriaaleja ilman, että heille maksetaan siitä asianmukainen korvaus.

Ylioppilaskoe on myös kypsyyskoe, jolla osoitetaan jatko-opintokelpoisuus. Äidinkielen kokeen sijasta englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittajien tulee yhtenä pakollisena kokeena suorittaa S2-koe. Tavoitteena tulee ensisijaisesti olla myös sen varmistaminen, että muista maista tulevat saavuttavat sellaisen suomen tai ruotsin kielen taidon, että he voivat jatkaa jatko-opintoihin ja työelämään Suomessa. Opiskelijavalinta edellyttäisi, että opiskelijaksi valittava kykenee suorittamaan lukio-opinnot englanniksi. Suomea tai ruotsia (riittävästi) taitamattomien opiskelijoiden englannin kielitaidon taso pitäisi jollakin tavalla testata – ei voi automaattisesti olettaa, että kuka tahansa selviytyy lukio-opinnoista ja ylioppilastutkinnosta englanniksi, jos hän ei selviydy niistä suomen tai ruotsin kielellä. Kuka testaa, miten, milloin, ja mistä tähän saadaan resurssit?

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon kustannukset herättävät huolta, sillä koemuoto on tarkan rajauksen myötä vain pienen opiskelijaryhmän saavutettavissa. Siksi kustannuksia ei pidä säilyttää kaikille ylioppilastutkinnon suorittajille, vaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämiseen pitää tulla erillinen rahoitus. Koe ei saa korottaa perinteiseen tutkintoon osallistuvien koekohtaisia maksuja.

Englanninkielisen opetuksen ja muiden taito- ja taideaineiden kustannukset korvautuvat viiveellä, mikä tarkoittaa, että alkuvaiheessa koulutuksen järjestäjän täytyy kattaa nämä kulut itsenäisesti. Tämä voi aiheuttaa budjettipaineita kunnille tai muille koulutuksen järjestäjille, erityisesti silloin, jos opetusta ollaan laajentamassa.

On myös otettava huomioon, että kansalliskielten ja suomenkielisten opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman turvaaminen on tärkeää. Tästä syystä kannatamme lakiesityksen sisältämää kirjausta siitä, että tutkinto ja siihen valmistava koulutus olisi tarkoitettu vain henkilöille, joiden kielitaito ei riittäisi lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen suomen tai ruotsin kielellä.

Taito- ja taideaineiden kokeen sisällyttäminen ylioppilastutkintoon:

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry suhtautuu pääsääntöisesti myönteisesti lukiodiplomien tuloon osaksi ylioppilastutkintoa. SUKOL ry katsoo ehdotuksen laajentavan opiskelijoiden mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan ylioppilaskokeessa eri tavoin, mikä voisi olla kannatettavaa yksilöllisten oppimispolkujen ja vahvuuksien kannalta. Tämä voisi erityisesti tukea niitä opiskelijoita, joilla on haasteita akateemisissa aineissa mutta jotka menestyvät taideaineissa. Taito- ja taideainekokeen ottaminen osaksi ylioppilastutkinnossa suoritettavia pakollisia viittä koetta siten, että sillä voitaisiin korvata matematiikan, toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen tai reaaliaineen koe, ei kuitenkaan näkemyksemme mukaan tue lukion asemaa yleissivistävänä oppilaitoksena.

Korostamme huolta kapenevasta opetussuunnitelmapohjaisesta kielivarannosta ja kielten ylioppilaskokeiden tulevaisuudesta, mikäli tämä uudistus toteutuu.

Taito- ja taideaineiden tuominen ylioppilastutkintoon voisi aiheuttaa koulutuksen järjestäjille merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Näitä vaikutuksia on tärkeää arvioida huolella, sillä taito- ja taideaineiden erityisluonne vaatii yleensä lisäresursseja opetuksen ja arvioinnin järjestämiseen. Taito- ja taideaineiden tuominen ylioppilastutkintoon tarkoittaisi tarkempaa ja yhtenäisempää arviointia, mikä voisi edellyttää opettajien lisäkoulutusta ja uusia erikoisopettajia. Huomioitava on myös, että taito- ja taideaineiden kokeet voivat vaatia pidempiä tai monivaiheisempia arviointiprosesseja kuin perinteiset kirjalliset kokeet. Katsomme, että näiltä osin kustannusvaikutukset ovat alimitoitettuja.

Taito- ja taideaineiden sisällyttäminen ylioppilastutkintoon voi vaikuttaa vieraitten kielten opiskeluun joko myönteisesti tai kielteisesti opiskelijoiden valintamahdollisuuksien ja ajankäytön mukaan. Kielitaito on keskeistä jatko-opintojen ja työelämän kannalta, joten perustellusti kannamme huolta siitä, että se ei jää taideaineiden varjoon. Taito- ja taideaineiden tuominen ylioppilastutkintoon on sinällään arvokasta ja voi edistää monipuolista osaamista. Tämä ei saisi kuitenkaan johtaa siihen, että vieraitten kielten opiskelulle olisi vähemmän aikaa tai että niiden merkitys vähenisi osana tutkintoa ja opiskelijan osaamisprofiilia. SUKOL ry vaatii uudistuksessa sen varmistamista, että opiskelijoilla on riittävästi mahdollisuuksia ja kannustimia opiskella useampia vieraita kieliä. Mikäli taito- ja taideaineiden ylioppilaskoe halutaan tuoda osaksi kaikkien suoritettavaa ylioppilastutkintoa, tulee pakollisten aineiden määrä nostaa kuuteen.

Lopuksi Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry painottaa, että ehdotetuissa muutoksissa tulisi säilyttää riittävät resurssit myös kielten opetukseen, jotta opiskelijoiden kielelliset taidot eivät heikentyisi ja kansalliskielten asema säilyisi vahvana suomalaisessa koulujärjestelmässä.

Outi Vilkuna

puheenjohtaja / ordförande / Chair

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry

The Federation of Foreign Language Teachers in Finland SUKOL

outi.vilkuna@sukol.fi